

פתרון מקוצר של הבחינה בקורס "המת במשפט" / עו"ד דניאל שפרלינג

קיץ תשס"ה, מועד ב'

חלק ראשון: ניתוח המקרה

להלן רשימת הנושאים שהדיון בהם הכרחי. בכל נושא, היה צורך להזכיר את המקורות המשפטיים הרלבנטיים. ניתן בונוס לאזכור נושאים נוספים, העולים מהמקרה.

א. האם שולמית ושלמה נחשבים "מתים" עם הגיעם לביה"ח? עניין זה משפיע גם על ניתוק שולמית מהמכשירים ע"י שאול. האם שאול מבצע רצח/הריגה?

ב. האם תרצה פרוכטמן אחראית בגין עוולת לשון-הרע, פגיעה בפרטיות המת ופגיעה בכבוד המת בקשר עם הדברים שאמרה לשכנים על שולמית ושלמה?

ג. האם שולמית ושלמה כשירים לזכויות ואינטרסים הראויים הגנה? עילות התביעה שהיו לשולמית מוסיפות להיות קיימות מכוח ס' 19 לפקנ"ז, בעוד שבנוגע לאירועים לאחר מותה מתעורר קושי.

ה. מה מעמד המכתב שהשאירה שולמית? האם יש לאכפו ובאילו תנאים? מה מלמד כרטיס התורם של שולמית לעניין רצונה להישרף?

ו. יש לדון בבקשה לנתיחה שלאחר המוות לפי חוק חקירות סיבות מוות. מהם השיקולים שיש לשקול בבקשה זאת?

ז. האם יש להיעתר לבקשת הצוות הרפואי להתרים את לבה של שולמית (ובכך להמיתה ולהמית את עובריה)? מה מעמדו של כרטיס התורם? האם החוק דורש מתן הסכמה מטעם שלמה ומה כשזה נמצא במצב של "צמח"? מי מוסמך להחליט?

ח. האם יש להמשיך ולחבר את שולמית למכשירי ההחייאה כדי להציל את העובר? מהם השיקולים השונים שיש לקחת בחשבון בבקשה זו לאור חוק האנטומיה והפתולוגיה ופסקי הדין הישראלים?

ט. האם כדין הוצא העובר מגופה של שולמית והושם בצנצנת? אחריות ביה"ח לפי חוק האנטומיה, עבירה של "הסתרת ולד", מניעת קבורת הולד (האם חלה חובה לקברו?), האם מדובר בגניבת העובר המת? ובאחריות אזרחית בגין כליאת-שווא, פגיעה ברגשות המשפחה ופגיעה בכבוד המת.

י. אחריות שאול בהריגת שולמית, תקיפתה, תקיפת חסר ישע, הפרת חוק חקירות סיבות מוות והכשלת שופט חוקר.

ד. המקרה מעלה טענות קנייניות ביחס לבקשת הנתיחה, בקשת התרומה, הבקשה להחזיק את שולמית תחת מכשירי ההחייאה, מעמד העובר, והאינטרס המעין קנייני של שאול כמנהל עזבון. ו. יש לנתח את הפרת חוק האנטומיה והפתולוגיה והתקנות שלפיו ככל הנוגע לשאלת התרומה, להחזקתה של שולמית תחת המכשירים לשם הצלת העובר ולעניין הוצאת העובר לצרכי מחקר. בהקשר זה, עולה השאלה אם הפרת הוראות אלה מהווה הפרת חובה חקוקה. כן עולה עולה זו בקשר לחוק חקירת סיבות מוות.

חלק שני: שאלות בקיאות והבנה

1. הרלבנטיות של הריחוק בזמן להגנה על המת עולה, בין היתר בסוגיות הבאות:

א. לשון הרע - השופט חשין בעניין **סנש** יותר אבחנה בין "דמות" ו"אדם". לפי חשין, החוק מגן על "אדם". היה צורך לדון באבחנה זו.

ב. פרטיות – ס' 2א לתזכיר חוק הגנת הפרטיות כולל את הפגיעה בפרטיות המת אלא אם חלפו 20 שנה ממועד הפטירה.

ג. זכויות – מת"ו קרמר עוסק בשאלת תחולת זכויות המת כפונקציה של משך ההזכרות במת, ובהכללה משך "קיומו" של המת באחר (מרגע הפטירה).

ד. קניין – אחד החריגים לכלל "העדר הקניין" בגופת המת הוא חריג "המת הרחוק". חריג זה נדון בפסה"ד האוסטרלי בעניין **Doodeward**.

2. פיינברג דן בטיעון האפיקורי והוא בודק האם המוות רע לנושא. כיוון שאנו נוטים להבחין בין אדם שמת במפתיע לבין אדם שמת ממחלה קשה, פיינברג מראה שיש משהו עמוק יותר בטענה שהמוות הוא רע, ולפיכך לא מדובר רק בבעיית הסובייקט. מצד אחד, ניתן לומר כי עמדת פיינברג בקשר לאבחנה לשונית זאת היא סובייקטיבית כיוון שהיא לוקחת בחשבון את נסיבות מותו של כל אדם ומקנה להם חשיבות מוסרית. מאידך, ניתן לראות בזה גישה אובייקטיבית, שכן אבחנה זו עומדת גם ללא חוויה מנטלית של הסובייקט המת.

3. לפי אוניל, שיח הזכויות מהווה יתרון כאשר (א) בעלי החובה ותוכן החובה אינם מזוהים ;
(ב) השיח יוצר רטוריקה/תסיסה לשינוי פוליטי ; (ג) השיח מגביל ממשלות שניסחו דברי חקיקה
סותרים בעניין. יישום אמות מידה אלה מראה כי בהקשר הפוסט-מוות שיח הזכויות אינו מהווה
יתרון. זאת ועוד, הביקורת כנגד זכויות המת מוסיפה להיות קיימת וההצדקה לקיום זכויות אלה
נראית חלשה ובעייתית. בשאלה זו היה צריך להתייחס לשני נושאים שנלמדו בקורס וליישם טענה
זאת או לדחתה, בהתאם.